

УДК 340.131.5+342.7

**ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ,
ЗАВДАНОЇ АКТАМИ, ЩО ВИЗНАНІ НЕКОНСТИТУЦІЙНИМИ**

Дмитро Терлецький

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри конституційного права

Національний університет “Одеська юридична академія”

м. Одеса, Україна

trifiloff@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4588-7517>

**COMPENSATION FOR DAMAGES
CAUSED BY THE ACTS DEEMED TO BE UNCONSTITUTIONAL**

Dmytro Terletskyi

PhD in Law,

Head of the Constitutional Law Department,

National University “Odesa Law Academy”

Odesa, Ukraine

trifiloff@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4588-7517>

Здійсненність права на відшкодування шкоди, завданої особі актами і діями, що визнані неконституційними, дотепер, через двадцять шість років, які минули з набуття чинності Конституцією України, лишається, щонайменше, сумнівною, а наявна правозастосовна практика є безмежно далекою від єдності і зводиться до

нечисленних, нерідко протилежних одне одному змістовно, рішень. Такі рішення обмежені справами щодо відшкодування майнових збитків у вигляді неотриманої частини заробітної плати, пенсійних та соціальних виплат, часто за позовами публічних службовців (суддів та прокурорів). Правозастосовна практика щодо відшкодування майнових збитків іншої природи, як і щодо відшкодування моральної шкоди – відсутня як така.

Такий стан речей, неприйнятність якого після запровадження в Україні конституційної скарги – юридичного засобу захисту конституційних прав особи субсидіарного та виключного характеру – здобула нових аргументів, зумовлений неспроможністю дійти загальної згоди щодо низки практично значущих питань.

За результатами оцінки усіх чинників, які зумовлюють такий стан речей, наголошено, що подолання наявних проблем є здійсненням завдань і без змін до Конституції України та чинного законодавства. Втім, лише у тому разі, коли інтерпретаційні зусилля правозастосовувачів будуть спрямовані на забезпечення реальності юридичної відповідальності держави, а прагнення дотриматися співмірності між публічним і приватним інтересом не призводитиме до заперечення як такого конституційного права особи на відшкодування шкоди, завданої неконституційними актами і діями.

Ключові слова: неконституційність актів, право на відшкодування шкоди, право на судовий захист.

Keywords: unconstitutional acts, right to compensation for damages, right to judicial protection.

Конституція України закріпила принцип відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, яка не зводиться лише до політичної чи моральної відповідальності публічної влади перед суспільством. Цей принцип відповідно до юридичної позиції Конституційного Суду України так само визначає й юридичну

відповідальність держави, органів та посадових осіб державної влади, місцевого самоврядування за невиконання чи неналежне виконання ними своїх обов'язків¹. Відповідно, змістове значення визнання утвердження і забезпечення прав і свобод людини як головного обов'язку держави включає й зобов'язання щодо юридичної (негативної й ретроактивної) відповідальності держави перед людиною за свою протиправну діяльність та завдану цим шкоду.

Принцип відповідальності держави у юридичному аспекті об'єктивовано, найперше, положеннями статті 56 Конституції України, якими гарантовано право кожної особи “на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень”.

Відшкодуванню державою у разі скасування вироку суду як неправосудного згідно з частиною четвертою статті 62 Конституції України також підлягає шкода, завдана безпідставним засудженням.

Разом з тим Конституція України окремо і прямо закріплює зобов'язання держави відшкодувати матеріальну чи моральну шкоду, завдану фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними (частина третя статті 152). У такий спосіб в національному правопорядку поряд з процедурою перегляду остаточних судових рішень за виключними обставинами з метою забезпечення відновлення порушених неконституційними актами і діями прав особи², закріплено зобов'язання щодо відшкодування особі завданої ними шкоди.

---

¹Див.: абзаци четвертий та п'ятий пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 30.05.2001 № 7-рп/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-01/conv#Text> (27.04.2022).

²Див. пункт 1 частини третьої статті 320; Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (27.04.2022); пункт 1 частини п'ятої статті 361; Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (27.04.2022); пункт 1 частини третьої статті 459; Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 №4651-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (27.04.2022); пункт 1 частини третьої статті 423; Цивільний процесуальний

Втім, доводиться констатувати, що здійсненість права на відшкодування, дотепер, через двадцять шість років, які минули з набуття чинності Конституцією України, лишається, щонайменше, сумнівною, а наявна правозастосовна практика є безмежно далекою від єдності і зводиться до нечисленних, нерідко протилежних одне одному змістовно, рішень. Такий стан речей, неприйнятність якого після запровадження в Україні конституційної скарги – юридичного засобу захисту конституційних прав особи субсидіарного та виключного характеру – здобула нових аргументів, зумовлений неспроможністю дійти загальної згоди щодо низки практично значущих питань.

До таких питань, у найпершу чергу, належать такі:

1) чи передбачає частина третя статті 152 Конституції України ухвалення окремого закону, потрібного для регулювання відносин щодо відшкодування матеріальної чи моральної шкоди, завданої фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, чи в конституційному приписі йдеться лише про порядок такого відшкодування, що натепер вже врегульований в національному правопорядку?

2) чи є застосованими в цьому контексті положення статті 1175 Цивільного кодексу України, присвячені відшкодуванню шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності? Адже, різниця між обов'язком відшкодувати шкоду, завдану фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними та тому втратили чинність та, відповідно, обов'язком відшкодувати шкоду, завдану фізичній або юридичній особі в результаті прийняття нормативно-правового акта, що був визнаний незаконним і скасований, вочевидь виходить за межі суто текстуальних розбіжностей.

3) яким чином узгоджуються одне з одним положення частини третьої статті 152 та частини другої статті 152 Конституції України, відповідно до якої закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення? Не викликає жодних раціональних сумнівів те, що шкода особі, яка за частиною третьою статті 152 Конституції України підлягає відшкодуванню державою, може бути завдана лише до моменту втрати чинності законами, іншими актами або їх окремими положеннями, визнаними такими, що не відповідають Конституції України.

Показово, що Конституційний Суд України мав реальну можливість усунути невизначеність щодо цих найбільш принципових питань, які прямо пов'язані із найвищою юридичною силою та прямою дією норм Конституції України. Так, у провадженні Другого сенату Конституційного Суду України перебувала справа за конституційною скаргою Латюка Петра Яковича щодо конституційності положень статті 22 Цивільного кодексу України. Суб'єкт права на конституційну скаргу твердив, що оспорювані положення Цивільного кодексу України не відповідають положенням частини другої статті 3, статті 8, частини першої статті 64, частини третьої статті 152 Конституції України, оскільки обмежують право фізичних або юридичних осіб на відшкодування шкоди, заподіяної законами, що визнані неконституційними, та порушують конституційний принцип верховенства права, зокрема, такий його елемент, як правова визначеність.

Втім, замість завершення розгляду цієї справи і постановлення рішення по суті, провадження у справі було закрите через неналежність до повноважень Конституційного Суду України питань, порушених у конституційній скарзі³.

---

³Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України від 01.04.2020 № 5-уп(II)/2020. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/5_yn2_2020.pdf (27.04.2022).

О.О. Первомайський, суддя-доповідач у цій справі, цілком вірно зазначив з цього приводу в Окремій думці, що

...рішення по суті в цій справі було потрібним ... для пояснення юридичного механізму відшкодування матеріальної чи моральної шкоди, завданої фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними (частина третя статті 152 Конституції України), та ролі в цьому механізмі безпосередньо цієї норми Основного Закону України як норми прямої дії та норм чинних законів, що можуть бути застосовані в реалізації цього конституційного права⁴.

Наявні підходи до розв'язання вказаних питань у правозастосовній практиці судів загальної юрисдикції надзвичайно варіюються⁵, будучи обмежені справами щодо відшкодування майнових збитків у вигляді неотриманої частини заробітної плати, пенсійних та соціальних виплат, часто за позовами публічних службовців (суддів та прокурорів). При цьому Верховний Суд, що покликаний забезпечувати сталість та єдність судової практики, зокрема через розв'язання питань права, які мають фундаментальне значення, неоднократно мав можливість надати висновки щодо застосування аналізованих норм права⁶. Показовою в цьому аспекті зрештою

---

⁴Див.: Окрема думка судді Конституційного Суду України Первомайського О.О. стосовно Ухвали Другого сенату Конституційного Суду України про закриття конституційного провадження у справі № 3-58/2019(1264/19). URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/pervomayskyy_5-upii_2020.pdf (дата звернення: 27.04.2022).

⁵Див. напр.: Постанова Апеляційного суду Хмельницької області від 27.09.2018 у справі № 686/6719/18 (№ в ЄДРСР 76794696) (27.04.2022); Постанова Вінницького апеляційного суду від 19.02.2019 у справі №127/23853/18 (№ в ЄДРСР 79944459) (27.04.2022); Рішення Ожтєбрьського районного суду у м. Полтаві від 23.09.2020 у справі №554/7507/20 (№ в ЄДРСР 92016736) (27.04.2022); Рішення Сосновського районного суду м. Черкаси від 16.11.2020 у справі № 712/8386/20 (№ в ЄДРСР 93062710) (27.04.2022); Рішення Львівського окружного адміністративного суду від 07.12.2021 у справі № 380/12917/21 (№ в ЄДРСР 101849166) (27.04.2022); Рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 13.01.2022 у справі №540/7060/21 (№ в ЄДРСР 102971016) (27.04.2022); Рішення Богунського районного суду м. Житомир від 23.02.2022 у справі № 295/16654/21 (№ в ЄДРСР 103509506) (27.04.2022).

⁶Див. напр.: Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду Мартева С.Ю. від 27.09.2018 у справі № 686/6137/18 (№ в ЄДРСР 76912313) (27.04.2022); Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду Журавель В.І. від 03.10.2018 у справі № 686/7488/18 (№ в ЄДРСР 77037043) (27.04.2022); Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду Олійник А.С. від 31.10.2018 у справі № 686/6719/18 (№ в ЄДРСР 77589932) (27.04.2022); Постанова Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 05.09.2019 у справі № 686/6775/18 (№ в ЄДРСР 84182586) (27.04.2022).

стала справа № 686/23445/17, яка розглядалася Великою Палатою Верховного Суду⁷. Ухвалена нею постанова докорінно змінила усталений до цього підхід до визначення юрисдикційної належності наведених спорів, проте жодним чином не вирішила завдання формування сталої та єдиної судової практики застосування положення частини третьої статті 152 Конституції України.

Прикметно, що порушення правил юрисдикції не були ані головною, ані, тим більше, єдиною підставою, на яких була подана касаційна скарга. Найперше, йшлося про неприпустимість застосування до спірних правовідносин положень статті 1175 Цивільного кодексу України та виключно перспективний характер дії рішень Конституційного Суду України, який унеможлиблює здійснення права на відшкодування шкоди, завданої актами і діями, що визнані неконституційними. Втім, замість того, аби надати виважені відповіді на складні питання, Велика Палата Верховного Суду *de facto* ухилилася від їхнього розв'язання: скасувала судові рішення в касаційному порядку повністю та закрила провадження у справі через порушення правил юрисдикції.

Віднесення цієї категорії справ до юрисдикції адміністративних судів цілком очікувано актуалізувало як питання застосування положень частини третьої статті 152 Конституції України, так і низку суто процесуальних питань (строк звернення до суду, справляння судового збору, суб'єктний склад, предмет доказування), які заново і по-різному почали вирішуватися тепер вже адміністративними судами⁸.

Переконаний, оцінюючи усі чинники, які зумовлюють такий стан речей, що подолання наявних проблем є здійсненням завданням і без змін до Конституції України та чинного законодавства. Втім, лише у разі, коли інтерпретаційні зусилля правозастосовувачів будуть спрямовані на забезпечення реальності юридичної відповідальності держави, а прагнення дотриматися співмірності між публічним і

---

⁷Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.06.2019 у справі № 686/23445/17 (№ в ЄДРСР 82424024) (27.04.2022).

⁸Див. напр.: Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду від 05.10.2020 у справі №340/2932/20 (№ в ЄДРСР 92009919) (27.04.2022); Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 18.01.2021 у справі №420/9973/20 (№ в ЄДРСР 95001968) (27.04.2022); Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 21.01.2022 у справі №420/22504/21 (№ в ЄДРСР 103350264) (27.04.2022).

приватним інтересом не буде призводити до заперечення конституційного права особи на відшкодування шкоди, завданої неконституційними актами і діями.

Підбиваючи підсумки, вважаю за доцільне чітко визначити власну позицію щодо розв'язання аналізованих питань.

1. За відсутності спеціального закону, який відповідно до відомої юридичної позиції Конституційного Суду України, викладеної в Рішенні від 7 жовтня 2009 року № 25-рп/2009, повинен визначати порядок та умови відшкодування такої шкоди⁹, упевнений, що положення частини третьої статті 152 Конституції України мають застосовуватися безпосередньо у системному зв'язку із положеннями статей 3 та 8 Конституції України.

Вирішальним аргументом на користь такого висновку є смислове значення положень частини третьої статті 152 Конституції України як таких, що рівною мірою закріплюють конституційне право особи на відшкодування шкоди і зумовлене ним зобов'язання держави відшкодувати таку шкоду. Положення статті 1175 Цивільного кодексу України, що регулюють право особи на відшкодування шкоди, завданої їй нормативно-правовим актом, що був визнаний незаконним і скасований, можуть бути використані як важливий, але додатковий аргумент, що має посилити обґрунтування неприпустимості відмови у судовому захисті конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України.

Відстоюваний підхід відповідає конституційно визначеному принципу відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, зокрема юридичної відповідальності, прямій дії та найвищій юридичній силі норм Конституції України і водночас враховує релевантні процесуальні положення, які забороняють

---

⁹Див.: абзац п'ятий пункту 3.3. мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 07.10.2009 № 25-рп/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v025p710-09/conv> (27.04.2022).

судам відмовляти у розгляді справи з мотивів відсутності, неповноти, нечіткості, суперечливості законодавства, що регулює спірні відносини¹⁰.

2. Співвідношення між положеннями частини другої статті 152 та частини третьої статті 152 Конституції України при цьому безпідставно інтерпретувати як колізійне, що, з одного боку, визначає їхню функціональну спрямованість на регулювання тих самих суспільних відносин, а з іншого – засвідчує змістовно різне регулювання ними таких суспільних відносин. Аксиоматичним є те, що положення частини другої статті 152 Конституції України визначають наслідки встановлення неконституційності законів, інших актів або їхніх окремих положень – втрату ними чинності, яка у будь-якому разі настає не раніше дня ухвалення відповідного рішення Конституційним Судом України. Натомість положення частини третьої статті 152 Конституції України регулюють відносини щодо відшкодування державою матеріальної чи моральної шкоди, завданої фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними.

З цієї причини заборона ретроактивної дії рішень Конституційного Суду України про неконституційність законів, інших актів або їхніх окремих положень, яка унеможливорює “перенесення” втрати чинності такими актами або їхніми окремими положеннями у минуле, коли вони, будучи чинними, регулювали правові відносини, і, отже, підлягали застосуванню, не може і не має тлумачитися як підстава заперечення юридичної відповідальності держави, яка, безперечно, має негативний і ретроактивний характер. Відшкодування державою шкоди, завданої визнаними неконституційними актами і діями, є безпідставним і нездійсненим поза встановленням неконституційності та до її встановлення. Тому вважаю, що

---

¹⁰Див. частина одинадцята статті 11: Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 27.04.2022); частина четверта статті 6: Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 27.04.2022); частина десята статті 10: Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 27.04.2022).

жодної неузгодженості (розбіжності чи суперечності) між положеннями частини другої статті 152 та частини третьої статті 152 Конституції України немає.

Такий самий висновок, впевнений, є рівною мірою справедливим і у тому разі, коли матеріальна чи моральна шкода завдана особі через застосування до неї неконституційних, але таких, що на цей момент не втратили чинність законів, інших актів або їхніх окремих положень. Інше, серед іншого, має означати заперечення найвищої юридичної сили та прямої дії норм Конституції України через уможливлення при здійсненні правосуддя порушення судами імперативних процесуальних положень, які забороняють застосування таких, що суперечать Конституції України, законів, інших актів або їхніх окремих положень¹¹.

Список використаних джерел

Перелік юридичних документів:

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (27.04.2022).
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (27.04.2022).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (27.04.2022).
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (27.04.2022).
5. Рішення Конституційного Суду України від 30.05.2001 №7-рп/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-01/conv#Text> (27.04.2022).
6. Рішення Конституційного Суду України від 07.10.2009 № 25-рп/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v025p710-09/conv> (27.04.2022).

---

¹¹Див. частина шоста статті 11: Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 27.04.2022); частина четверта статті 7: Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 27.04.2022); частина шоста статті 10: Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 27.04.2022).

7. Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України від 01.04.2020 № 5-уп(II)/2020. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/5_yn2_2020.pdf (27.04.2022).
8. Окрема думка судді Конституційного Суду України Первомайського О.О. стосовно Ухвали Другого сенату Конституційного Суду України про закриття конституційного провадження у справі № 3-58/2019(1264/19). URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/pervomayskyy_5-upii_2020.pdf (27.04.2022).
9. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.06.2019 у справі № 686/23445/17 (№ в ЄДРСР 82424024).
10. Постанова Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 05.09.2019 у справі № 686/6775/18 (№ в ЄДРСР 84182586) (27.04.2022).
11. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду Мартева С.Ю. від 27.09.2018 у справі № 686/6137/18 (№ в ЄДРСР 76912313) (27.04.2022).
12. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду Журавель В.І. від 03.10.2018 у справі № 686/7488/18 (№ в ЄДРСР 77037043) (27.04.2022).
13. Ухвала Верховного Суду у складі судді Касаційного цивільного суду Олійник А.С. від 31.10.2018 у справі № 686/6719/18 (№ в ЄДРСР 77589932) (27.04.2022).
14. Постанова Апеляційного суду Хмельницької області від 27.09.2018 у справі №686/6719/18 (№ в ЄДРСР 76794696) (27.04.2022).
15. Постанова Вінницького апеляційного суду від 19.02.2019 у справі №127/23853/18 (№ в ЄДРСР 79944459) (27.04.2022).
16. Рішення Октябрського районного суду у м. Полтаві від 23.09.2020 у справі №554/7507/20 (№ в ЄДРСР 92016736) (27.04.2022).
17. Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду від 05.10.2020 у справі № 340/2932/20 (№ в ЄДРСР 92009919) (27.04.2022).
18. Рішення Сосновського районного суду м. Черкаси від 16.11.2020 у справі № 712/8386/20 (№ в ЄДРСР 93062710) (27.04.2022).
19. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 18.01.2021 у справі № 420/9973/20 (№ в ЄДРСР 95001968) (27.04.2022).
20. Рішення Львівського окружного адміністративного суду від 07.12.2021 у справі № 380/12917/21 (№ в ЄДРСР 101849166) (27.04.2022).
21. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 21.01.2022 у справі № 420/22504/21 (№ в ЄДРСР 103350264) (27.04.2022).
22. Рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 13.01.2022 у справі № 540/7060/21 (№ в ЄДРСР 102971016) (27.04.2022).

23.Рішення Богунського районного суду м. Житомир від 23.02.2022 у справі № 295/16654/21 (№ в ЄДРСР 103509506) (27.04.2022).

References

List of legal documents:

1. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 06.11.1991 № 1798-XII (zi zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (27.04.2022).
2. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 06.07.2005 № 2747-IV (zi zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (27.04.2022).
3. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI (zi zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (27.04.2022).
4. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 18.03.2004 № 1618-IV (zi zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (27.04.2022).
5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 30.05.2001 №7-rp/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00#Text> (15.01.2021).
6. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 07.10.2009 № 25-rp/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v025p710-09/conv> (27.04.2022).
7. Ukhvala Druhoho senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 01.04.2020 № 5-up(II)/2020. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/5_yn2_2020.pdf (27.04.2022).
8. Okrema dumka suddi Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy Pervomaiskoho O.O. stosovno Ukhvaly Druhoho senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy pro zakryttia konstytutsiinoho provadzhennia u spravi № 3-58/2019(1264/19) https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/pervomaysky_5-upii_2020.pdf (27.04.2022).
9. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 05.06.2019 u spravi № 686/23445/17 (№ v YeDRSR 82424024).
10. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi Ob`iednanoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 05.09.2019 u spravi № 686/6775/18 (№ v YeDRSR 84182586) (27.04.2022).
11. Ukhvala Verkhovnoho Sudu u skladi suddi Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu Martieva S.Iu. vid 27.09.2018 u spravi № 686/6137/18 (№ v YeDRSR 76912313) (27.04.2022).
12. Ukhvala Verkhovnoho Sudu u skladi suddi Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu Zhuravel V.I. vid 03.10.2018 u spravi № 686/7488/18-ts (№ v YeDRSR 77037043) (27.04.2022).

13. Ukhvala Verkhovnoho Sudu u skladi suddi Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu Oliinyk A.S. vid 31.10.2018 u spravi № 686/6719/18 (№ v YeDRSR 77589932) (27.04.2022).
14. Postanova Apeliatsiinoho sudu Khmelnytskoi oblasti vid 27.09.2018 u spravi №686/6719/18 (№ v YeDRSR 76794696) (27.04.2022).
15. Postanova Vinnytskoho apeliatsiinoho sudu vid 19.02.2019 u spravi №127/23853/18 (№ v YeDRSR 79944459) (27.04.2022).
16. Rishennia Oktiabrskoho raionnoho sudu u m. Poltavi vid 23.09.2020 u spravi №554/7507/20 (№ v YeDRSR 92016736) (27.04.2022).
17. Rishennia Kirovohradskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 05.10.2020 u spravi № 340/2932/20 (№ v YeDRSR 92009919) (27.04.2022).
18. Rishennia Sosnovskoho raionnoho sudu m. Cherkasy vid 16.11.2020 u spravi № 712/8386/20 (№ v YeDRSR 93062710) (27.04.2022).
19. Rishennia Odeskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 18.01.2021 u spravi №420/9973/20 (№ v YeDRSR 95001968) (27.04.2022).
20. Rishennia Lvivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 07.12.2021 u spravi № 380/12917/21 (№ v YeDRSR 101849166) (27.04.2022).
21. Rishennia Odeskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 21.01.2022 u spravi №420/22504/21 (№ v YeDRSR 103350264) (27.04.2022).
22. Rishennia Khersonskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 13.01.2022 u spravi № 540/7060/21 (№ v YeDRSR 102971016) (27.04.2022).
23. Rishennia Bohunskoho raionnoho sudu m. Zhytomyr vid 23.02.2022 u spravi № 295/16654/21 (№ v YeDRSR 103509506) (27.04.2022).